

Посилення впливу програм розвитку дітей раннього віку за допомогою поведінкової науки: початкові можливості

- ▷ Основою біхевіористики є розуміння того, наскільки люди є «передбачувано ірраціональними».
- ▷ Завдання поведінкової науки полягає в наданні програмам інформації щодо підтримки позитивної взаємодії між батьками і дитиною.
- ▷ Фонд допомагає партнерам долучити підтвержені методології зміни поведінки до роботи, яку вони проводять.

Сем Стернін,
незалежний
консультант
(Хошимін, В'єтнам)

У секторах, що належать до сфери розвитку дітей раннього віку (охорона здоров'я, освіта, психологічний розвиток, водопостачання і водовідведення, захист прав дітей), а також за їхніми межами є багато структурних чинників, що впливають на життя дітей раннього віку й дорослих, які про них піклуються: інфраструктура, політики й законодавство, доступність послуг і адекватні технології. Однак одним із факторів, що чинять найбільший вплив, є поведінка людей і, зокрема, поведінка дорослих, які доглядають за дітьми, та членів сімей, постачальників послуг і членів суспільства. В усіх перелічених вище секторах позитивна поведінка спроможна спрямувати дітей на шлях здорового і продуктивного розвитку, натомість нераціональна поведінка може мати негативні наслідки.

Завданням програм розвитку дітей раннього віку часто-густо є зміна або покращення моделей поведінки для забезпечення найкращого старту в житті для дітей. Такі моделі поведінки варіюються від допологового спостереження до позитивних практик виховання дітей, покращення харчування, гігієни й фізичної активності. Деякі програми також спрямовані на підвищення ефективності роботи постачальників послуг, здійснення впливу на поведінку персоналу або практик, здатних дискримінувати або іншим чином створювати бар'єри для соціально відчужених груп населення. Багато програм фокусують увагу на наданні інформації, припускаючи, що підвищена обізнаність або знання щодо проблеми призведуть до змін у поведінці. Для поширення такої інформації використовують різноманітні канали, починаючи від постерів, брошур, книжок і закінчуючи теле- і радіопрограмами, соціальними мережами й міжособистісним спілкуванням.

На жаль, практичний досвід і ретельні дослідження свідчать про те, що люди далеко не завжди поведуться раціонально, а самої лише інформації зазвичай виявляється достатньо, щоб вести до стабільних змін у поведінці. Наприклад, багато хто з нас знайомі з лікарями або медсестрами, які курять, люди і надалі користуються мобільними телефонами, перебуваючи за кермом під час руху автомобіля, і всі ми знаємо когось, хто намагався дотримуватися дієти або регулярно займатися спортом, однак швидко кинув. Жоден із цих способів вочевидь нераціональної поведінки не є передусім результатом того, що бракує достатнього обсягу інформації про ризики й переваги.

У відповідь на таку ситуацію виникли різноманітні методології зміни поведінки, що допомагають зробити звичкою досконаліші моделі поведінки. Усі вони беруть за основу припущення, що люди є прогнозовано ірраціональними і що емпіричні методи можуть допомогти нам ідентифікувати

й прибрати незліченну множину бар'єрів на шляху до поліпшення поведінки. Типологія, яку описано нижче, може допомогти встановити різницю між чотирма школами поведінкової науки, що доповнюють, а іноді й дублюють одна одну:

- 1 Інформування з метою зміни моделі поведінки (SBCC).** Існує широкий спектр теорій і моделей, які застосовують, здебільшого, у секторі охорони здоров'я, що ґрунтуються на теорії комунікацій і маркетингу. Їхнє завдання – це, зазвичай, здійснення впливу на знання, ставлення і соціальні норми за допомогою ретельно випробуваних і підтверджених мотиваційних повідомлень, які передають низкою взаємно підсилювальних медіа-каналів.
- 2 Методології участі.** Ці моделі виходять із того, що ті люди, поведінку яких потрібно змінити, мають бути обізнаними й активними учасниками такого процесу, а не просто пасивними об'єктами інформування. Прикладами методологій участі є дослідження масової індивідуальної участі (Participatory Action Research, PAR). Ці методології використовують силу колективних дій і соціальних норм для активізації змін на індивідуальному рівні, рівні сім'ї і рівні суспільства.
- 3 Методи проектування** з'явилися на основі архітектури, містобудування і промислового дизайну. Спершу їхньою основою були спостереження за тим, як фізичне планування і характеристики простору й об'єктів впливають на моделі поведінки користувачів. Останніми роками відбулося розширення методу «людино-орієнтованого проектування (HCD), і тепер він містить елементи SBCC і методів участі.
- 4 Поведінкова економіка** є порівняно новою дисципліною, що виникла на перетині психології та економіки. Ця методика, яку популяризували зокрема Талер (2009) і Канеман (2013), ставить у центр уваги універсальні когнітивні зміни, що формують мислення людини. Для усунення когнітивних відхилень або використання їх із метою покращення моделей поведінки у поведінковій економіці застосовують такі інструменти, як стандартний вибір, нагадування та інші стимули.

На початку 2018 року Фонд Бернарда ван Леєра замовив дослідження застосування цих методів його реципієнтами й партнерами у різних країнах світу. Під час цього дослідження, що передбачало аналіз документів і інтерв'ю, було встановлено, що декілька партнерів уже застосовують деякі з описаних вище методів. При цьому низка основних практик, зокрема аналіз поведінкових бар'єрів, демографічна і психографічна сегментація, попереднє тестування повідомлень і методів втручання, а також моніторинг і оцінка втручання з метою зміни моделі поведінки, більшість партнерів Фонду не використовують на постійній основі.

Майже ніхто з них не застосовував більше ніж один із описаних вище методів, і багато хто продовжили інвестувати значні кошти у надання інформації щодо «доброї» і «поганої» поведінки. Попри велику кількість окремих прикладів позитивного впливу цих програм на моделі поведінки, вони, здебільшого, не змогли дати підтвержені відповідними доказами відповіді на запитання про те, чиї моделі поведінки змінились (або не змінились), чому це сталося і яким чином плани дії або повідомлення можна покращити, щоб забезпечити подальший посиленій і стійкіший вплив на моделі поведінки.

Деякий час тому Фонд розпочав реалізацію ініціативи, спрямованої на побудову здатності партнерів до кращої інтеграції поведінкової науки в роботу, яку вони проводять. Працюючи в партнерстві з Центром комунікаційних програм (CCP) Університету Джона Гопкінса і Центром вивчення поведінкової економіки Бусара, восени 2018 року Фонд провів

«Виникли різноманітні методології змін поведінки, що допомагають зробити звичкою досконаліші моделі поведінки»

- 1 Щоб отримати докладніші технічні рекомендації і приклади, відвідайте розділ «SBCC Online Learning» на інтернет-сайті Health Communication Capacity Collaborative.
- 2 Визначення PAR і посилання на джерела опубліковано на інтернет-сайті Participatory Action Research & Organizational Change (online) й позитивні відхилення (Positive Deviance, PD)
- 3 Опис, методологічні інструменти й аналіз глобальних прикладів опубліковано на інтернет-сайті Positive Deviance Initiative (online).
- 4 IDEO.org (online) подає опис і перелік додаткових ресурсів
- 5 Перелік когнітивних відхилень і приклади заходів втручання, спрямованих на вирішення або контроль, опубліковано на дидактичних картках на інтернет-сайті Center for Advanced Hindsight (online).

Фото: Фонд Джона Спаулла/Бернарда ван Леера

семінари з питань дослідження потенціалу для застосування поведінкових методів із метою посилення впливу партнерів. Місцями проведення семінарів були Стамбул і Ліма. На основі результатів цих обговорень Центр Бусара і ССР у 2019 році нададуть підтримку інтеграції поведінкової науки у низку партнерських ініціатив, які реалізують нині, це, зокрема:

- удосконалення практики допологового спостереження серед соціально незахищеного населення у Нідерландах;
- робота з партнерами проєкту Urban95 у Перу, Колумбії та Ізраїлі з метою усунення поведінкових бар'єрів, зокрема проблем насилля, твердих відходів та інших проблем, що обмежують можливість використання публічних місць дітьми віком до 5 років і дорослими, які доглядають за ними;
- просування практики здорового харчування і виховання дітей у межах урядових і неурядових освітніх програм із цих питань у Кот-д'Івуар та Ізраїлі;
- підвищення рівня використання відпустки із догляду за дитиною і побудова позитивних моделей батьківської поведінки разом із партнерами у Нідерландах і Бразилії;
- посилення ефективності заходів, спрямованих на зміну моделей поведінки, у рамках програм відвідування сімей у Перу та Бразилії.

В усіх програмах особливу увагу буде приділено моніторингу й оцінці з метою визначення ефективності зазначених заходів втручання, а перші результати очікують упродовж наступних 9–12 місяців. Ініціатива зробить внесок у розвиток здатності партнерів знижувати потребу у зовнішній технічній допомозі у середньостроковій перспективі. Зрештою, Фонд і надалі досліджуватиме можливості подальшого впровадження зазначених методів у роботу більшої кількості реципієнтів, партнерів, донорів і ініціатив у сфері розвитку дітей раннього віку.

➔ Ця стаття доступна за посиланням: earlychildhoodmatters.online/2019-25

ПОСИЛАННЯ

Center for Advanced Hindsight. (Online). Resources. Матеріал доступний за посиланням: <http://advanced-hindsight.com/resources/> (accessed February 2019).

Health Communication Capacity Collaborative. (Online). SBCC Online Learning. Матеріал доступний за посиланням: <https://healthcommcapacity.org/health-communication/sbcc-online-courses-2/> (accessed February 2019).

IDEO.org. (Online). Human-centred design sits at the intersection of empathy and creativity. Матеріал доступний за посиланням: <https://www.ideo.org/approach> (accessed February 2019).

Kahneman, D. (2013). *Thinking, Fast and Slow*. New York: Farrar, Straus and Giroux.

Participatory Action Research & Organizational Change. (Online). What is PAR? – Defining PAR. Матеріал доступний за посиланням: <https://participaction.wordpress.com/whatpar/defining-par/> (accessed February 2019).

Positive Deviance Initiative. (Online). What is Positive Deviance? and Resources. Матеріал доступний за посиланням: <https://positivedeviance.org/> (accessed February 2019).

Thaler, H.R. and Sunstein, C.R. (2009). *Nudge: Improving decisions about health, wealth, and happiness*. New York: Penguin Group.